

บทที่ 3

สภาพพื้นฐานทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคมของ เขตสุขภาพภิบาลพระประแดง

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1.1 ที่ตั้ง

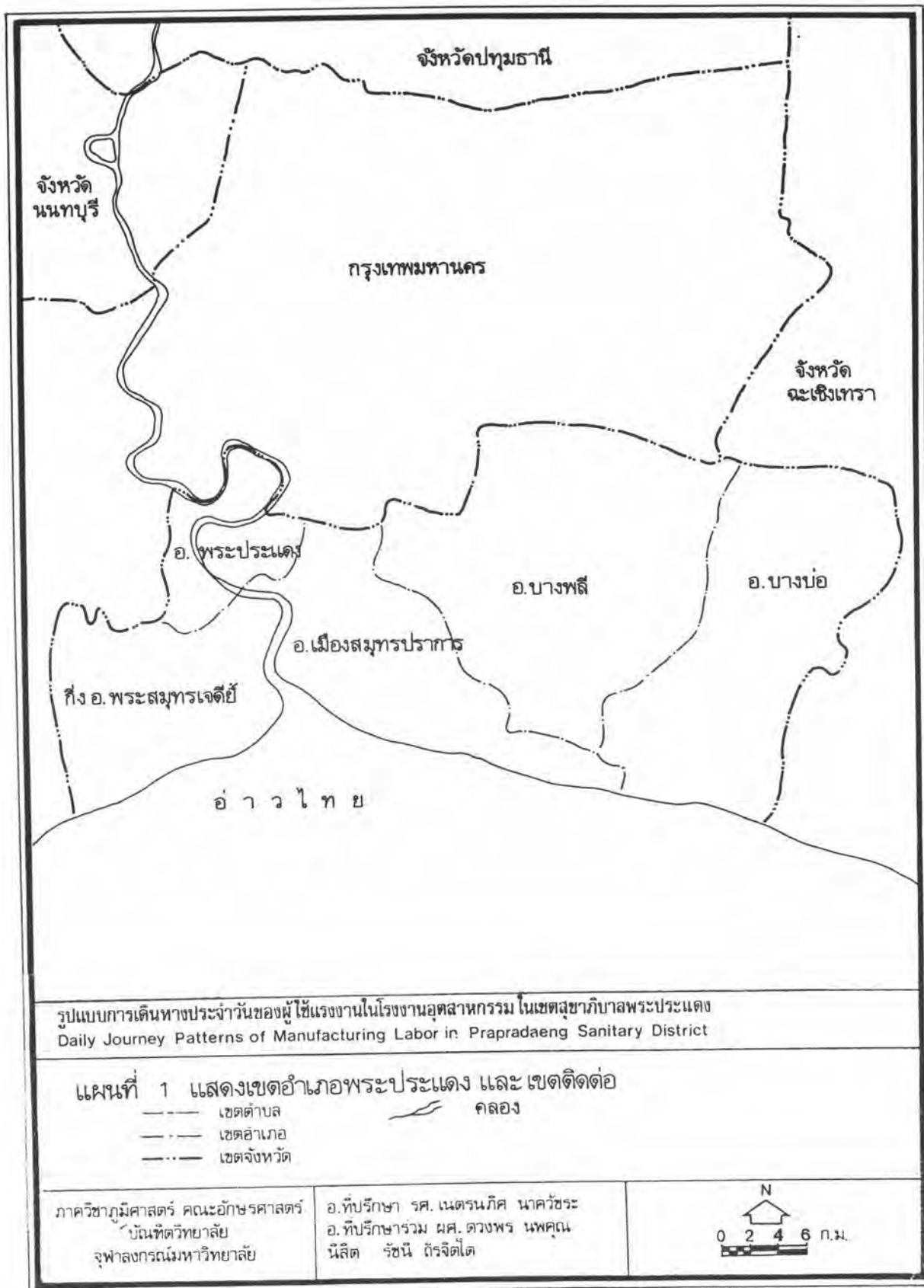
พื้นที่เขตสุขภาพภิบาลพระประแดงที่เลือกศึกษาอยู่ในเขตการปกครององอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (ซึ่งประกอบด้วย 4 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอพระประแดง อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ และกิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์) โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (แผนที่ 1)

ทิศเหนือ	จดเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	จดเขตอำเภอเมือง และกิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันออก	จดเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	จดเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร

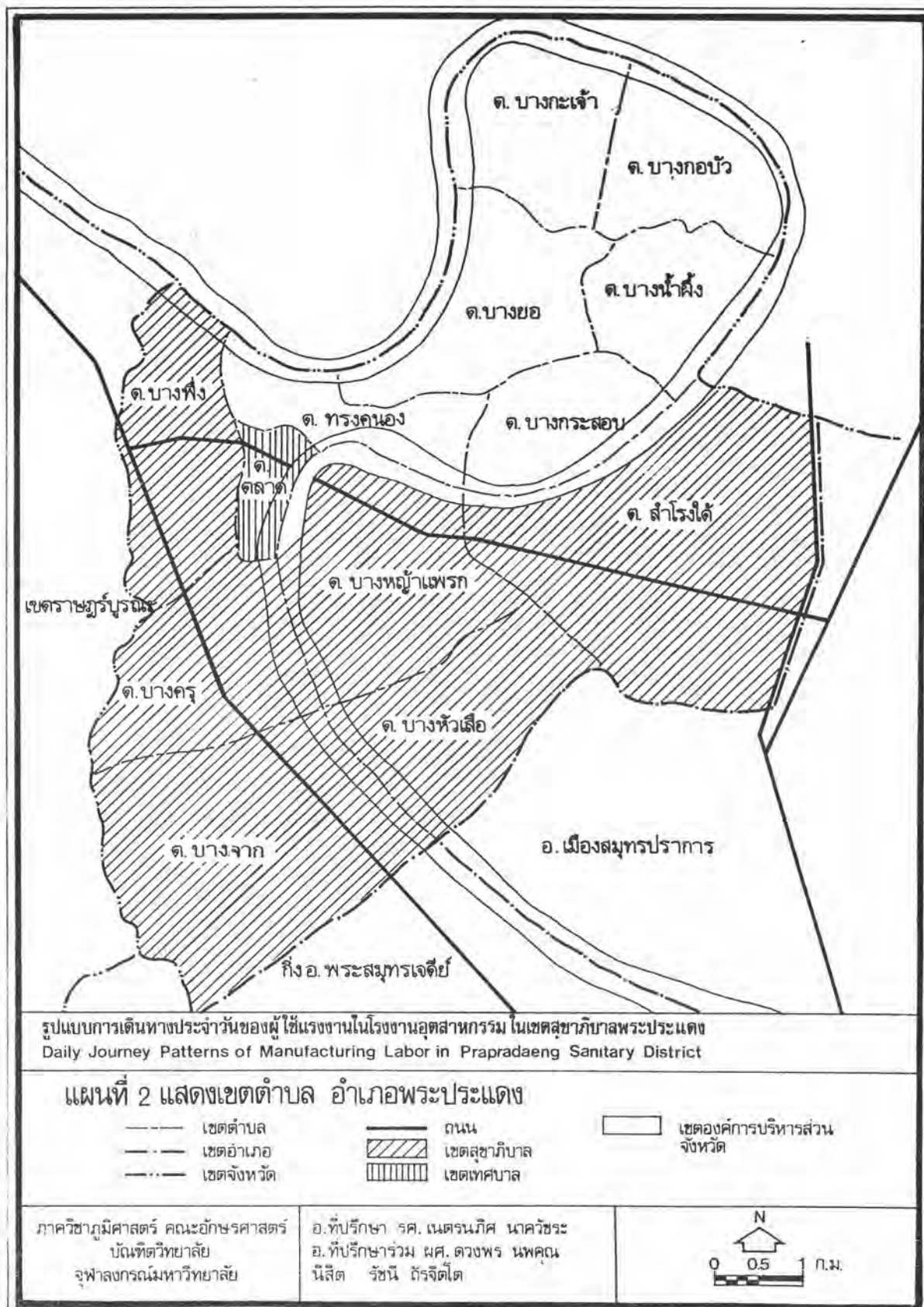
อำเภอพระประแดงมีพื้นที่รวม 53.81 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเขตการปกครอง 13 ตำบล (แผนที่ 2) ดังนี้

เขตเทศบาลเมือง 1 ตำบลคือ ตำบลตลาด พื้นที่ 0.61 ตารางกิโลเมตร

และเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางกอบัว และตำบลบางน้ำผึ้ง มีพื้นที่รวม 18.91 ตารางกิโลเมตร

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอพระประแดง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอพระประแดง

ส่วนเขตสุขภาพบาลพระประแดงมี 6 ตำบล พื้นที่รวม 34.29 ตารางกิโลเมตร ได้แก่

1. ตำบลสำโรงใต้ ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 10.25 ตารางกิโลเมตร
2. ตำบลบางหญ้าแพรก ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 5.07 ตาราง

กิโลเมตร

3. ตำบลบางหัวเสือ ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 3.59 ตาราง

กิโลเมตร

4. ตำบลบางพิ่ง ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 3.85 ตารางกิโลเมตร
5. ตำบลบางครุ ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 3.94 ตารางกิโลเมตร
6. ตำบลบางจาก ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ 7.49 ตารางกิโลเมตร

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

เขตสุขภาพบาลพระประแดง ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1.50 เมตร จำแนกสภาพของดินตามที่กรมพัฒนาที่ดิน จำแนกออกเป็น 3 ชุดคือ

- ดินชุดละ เซิงเทรา เป็นดินตะกอน ความลาดชัน 0-1% เนื้อดินละเอียดความสามารถในการซึมผ่านช้า การระบายน้ำเลว อินทรีย์วัตถุปานกลาง สภาพดินเป็นกรด เหมาะกับการปลูกข้าวหรือพืชไร่ที่ต้องการน้ำมาก

- ดินชุดสมุทรสงคราม เป็นดินตะกอนแม่น้ำ ความลาดชัน 0-1% เป็นดินเหนียวที่มีความลึก มีความอุดมสมบูรณ์ ความสามารถในการซึมผ่านเร็ว น้ำใต้ดินอยู่ที่ระดับความลึก 50 ซม. ไม่เหมาะกับการปลูกข้าว พื้นที่เป็นลูกคลื่น มีทางน้ำกระจัดกระจายมาก

- ดินชุดบางกอก เป็นดินตะกอนแม่น้ำ ความลาดชัน 0-1% เป็นดินเหนียวที่มีความลึกมาก ความสามารถในการซึมผ่านช้า การระบายน้ำเลว ดินละเอียดและมีอินทรีย์วัตถุมาก เหมาะกับการปลูกข้าว หรือพืชไร่ (ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ 2522 : 103)

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

บริเวณนี้เนื่องจากอยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร ลักษณะอากาศจึงคล้ายคลึงกัน

อุณหภูมิจเฉลี่ย	27.6	องศาเซลเซียส
อุณหภูมิจเฉลี่ยสูงสุด	32.5	องศาเซลเซียส
อุณหภูมิจเฉลี่ยต่ำสุด	23.7	องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้เฉลี่ยตลอดปีประมาณ 1,049.6 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย 69 วัน

สภาพของฤดูกาลต่าง ๆ แบ่งได้ดังนี้คือ

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมในฤดูร้อนอากาศจะร้อนอบอ้าวที่สุดนานเดือนเมษายน
2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน จนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ (ศิริวรรณ ศิลาพัชรินทร์ 2522 : 10)

2. ประวัติเมืองโดยสังเขป

แต่เดิมบริเวณ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ เป็นที่ตั้งของเมืองนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งเป็นเมืองป้อมปราการทางทะเล เลมีฐานะ เป็นเมืองหน้าด่านในสมัยพระเจ้าอู่ทอง และเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชนชาติรามัญหรือมอญ ดังมีความเป็นมาของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังนี้

ปี พ.ศ. 2262 พระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ โปรดาให้ขุดคลองลัดดินโพธิ์ (ปัจจุบันเรียกคลองลัดโพธิ์ บริเวณท่าลงแพขนานยนต์ อ.พระประแดง) สร้างวัดทรงธรรม และทรงแต่งตั้งสมิงทอ เป็นพระยาเขื่อนขันธ์ศรีสิทธิสงคราม

ปี พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า โปรดาให้กรมพระราชวังบวร มหาเสนาณรงค์ สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ แล้วโปรดให้อพยพครอบครัวมอญ (รามัญ) ประมาณ 300 คน ซึ่งพระยาแจ้ง ต้นตระกูลคชเสนีเป็นหัวหน้าให้รักษาป้อมปราการต่าง ๆ 9 แห่ง เช่น

บ่อมนุ่เจ้าสมิงพราย บ่อมแผลงไฟฟ้า บ่อมเพชรหึงส์ เป็นต้น ต่อมาปี พ.ศ.2358 โปรดให้ กรมพระราชวังบวรมหาศึกดีพลเสพย์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) เป็นแม่กองสร้าง เมืองนครเขื่อนขันธ์สืบต่อจากกรมพระราชวังมหาเสนาณรงค์ และโปรดให้ชุดคล้องลัดหลวงสร้าง วัดโปรดเกศเชษฐาราม

ปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนชื่อเมือง นครเขื่อนขันธ์ว่า "เมืองพระประแดง"

ปี พ.ศ. 2474 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยกฐานะ เมืองพระประแดง ให้ขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ

ปี พ.ศ. 2486 เมืองพระประแดง มีฐานะเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดพระนคร (ศิริวารณ ศีลาพัชรินทร์ 2522 : 11)

ปัจจุบันอำเภอพระประแดง อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งแบ่ง เขตการปกครองออกเป็น 13 ตำบล คือ ต.ลำโรงใต้ ต.บางหญ้าแพรก ต.บางหัวเสือ ต.บางครุ ต.บางพึ่ง ต.บางจาก ซึ่งมีฐานะเป็นเขตสุขาภิบาลพระประแดง อันเป็นพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ยังมี ต.ตลาด มีฐานะเป็นเขตเทศบาลเมืองพระประแดง และรวมทั้ง ต.ทรงคนอง ต.บางกระสอบ ต.บางยอ ต.บางน้ำผึ้ง ต.บางกอบัว และ ต.บางกะเจ้า ซึ่งมีฐานะเป็นเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัดของจังหวัดสมุทรปราการ

3. ระบบการสาธารณสุขภาค สาธารณูปการ

3.1 การสาธารณสุขภาค

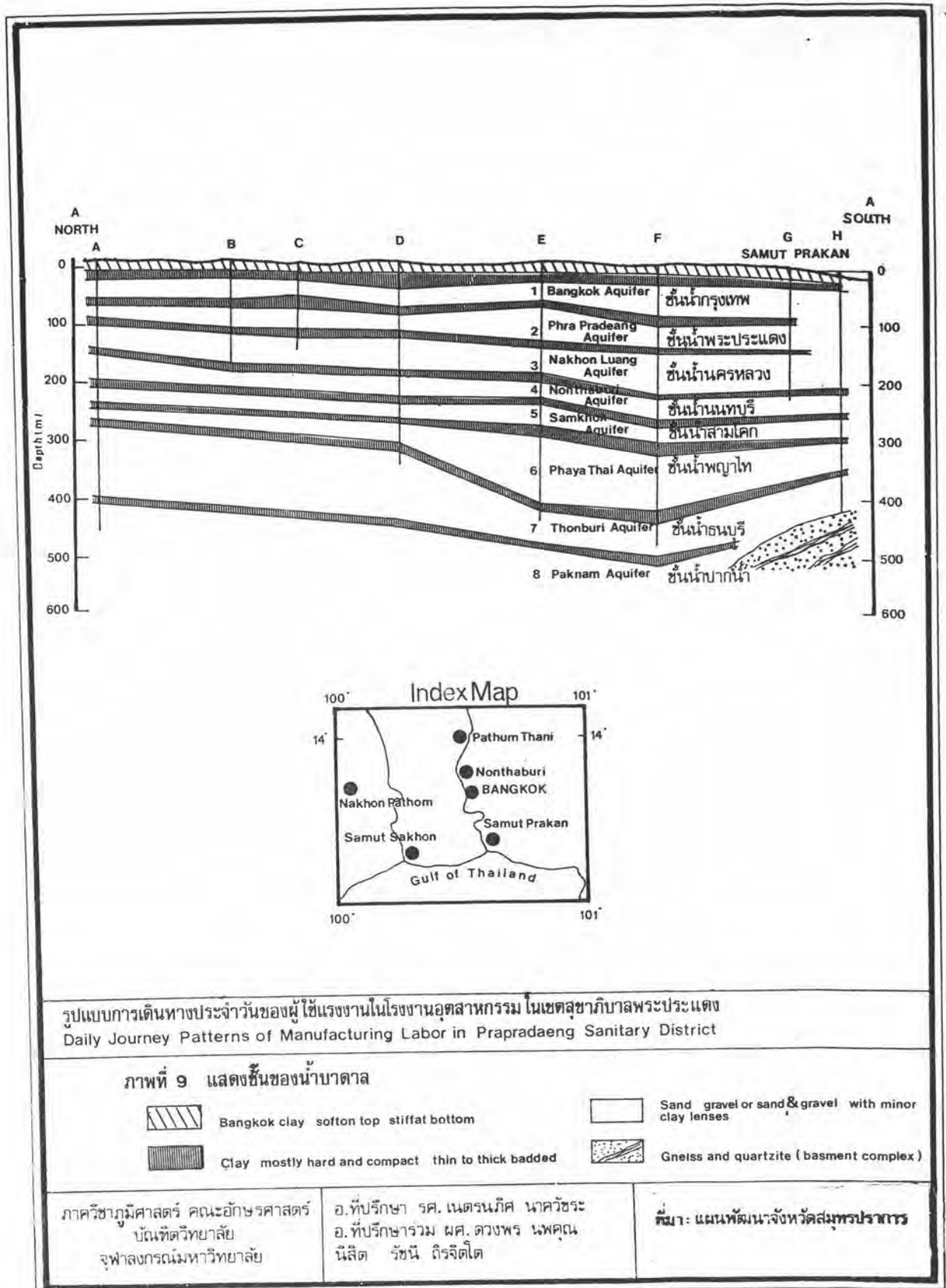
1. การไฟฟ้า เขตสุขาภิบาลพระประแดง ใช้พลังงานไฟฟ้าจากการไฟฟ้านครหลวง เขตจำหน่ายสมุทรปราการ และราษฎรบุรณะ สถานีไฟฟ้าย่อยภายในเขตพื้นที่และที่ใกล้เคียงมี หลายแห่ง เช่น สถานีไฟฟ้าย่อยสำโรงที่ทางเข้าถนนบ่อเจ้าสมิงพราย สถานีไฟฟ้าย่อยท้องคู้ที่

ปลายถนนปู่เจ้าสมิงพราย สถานีไฟฟ้าย่อยพระประแดงที่ถนนสุขสวัสดิ์ สถานีไฟฟ้าย่อยราชบุรีบูรณะ สถานีไฟฟ้าย่อยบางนา และสถานีไฟฟ้าโรงจักรพระนครใต้ซึ่งอยู่ติดกับเขต ต.บางหัวเสือ เนื่องจาก โรงงานซึ่งอยู่ในบริเวณนี้จำนวนถึง 850 โรงงานต้องใช้ไฟฟ้าในปริมาณสูง ซึ่งนอกจากจะใช้ไฟฟ้า จากสถานีย่อยดังกล่าวแล้ว โรงงานบางแห่งยังสามารถติดตั้งใช้ไฟฟ้าสายตรง 69 KV. ในกรณีนี้ โรงงานนั้นเป็นโรงงานขนาดใหญ่กำลังการผลิตสูง จำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้ามาก เช่น โรงงาน ริดเหล็ก โรงงานทอผ้าเพื่อให้มีกำลังไฟฟ้าเพียงพอการใช้งาน (ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์ 2522 : 66)

2. โทรศัพท เขตสุขาภิบาลพระประแดงสามารถติดต่อทางโทรศัพทโดยทาง สายตรงกับกรุง เทพมหานครได้อย่างสะดวก

3. น้ำบาดาล เนื่องจากบริเวณนี้ น้ำประปาจากการประปานครหลวงยัง บริการได้ไม่ทั่วถึง เขตสุขาภิบาลพระประแดงจึงต้องผลิตน้ำจากบ่อบาดาลแจกจ่ายไปยัง เขตชุมชน ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมมักจะมีบ่อบาดาลของตนเอง เพื่อให้มีใช้เพียงพอในการผลิต ปัจจุบัน บ่อบาดาลสูบน้ำจากชั้นน้ำพระประแดง ซึ่งมีความลึกจากผิวดินประมาณ 100 เมตร (ภาพที่ 9) จากการสำรวจของกองน้ำบาดาล กรมทรัพยากรธรณี พบว่าน้ำบาดาลในชั้นพระประแดง บริเวณ ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยามีความเค็มตั้งแต่ 300-1,111 ส่วนในล้านส่วน บริเวณฝั่งซ้ายของ แม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณ ต.บางหัวเสือ มีความเค็ม 50-200 ส่วนในล้านส่วน และน้ำบาดาลชั้น กรุง เทพฯ บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นน้ำชั้นแรก มีความเค็ม 200 - 1,000 ส่วน ในล้านส่วน (ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์ 2522 : 66)

4. การระบายน้ำ ระบบระบายน้ำมีอยู่เฉพาะสองข้างถนนสายหลัก และถนน ซอยบางแห่ง ซึ่งบางโรงงานจะระบายน้ำลงสู่ลำคลองหรือที่ลุ่มกว่า ทั้งนี้มีโรงงานเป็นจำนวนมาก มิได้กำจัดน้ำเสียให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยเฉพาะทางระบายน้ำแบบเปิดโล่งที่ขุด สองข้างถนนปู่เจ้าสมิงพราย ซึ่งมีโรงงานและชุมชนที่พักอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จึงมีผลทำให้น้ำ านแม่น้ำลำคลองที่ระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยามีความเน่าเสียและตื้นเขินมากขึ้น และในปัจจุบัน จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมและถนนเสียหายเป็นหลุมเป็นบ่อมากขึ้น ดังเช่นบริเวณถนนปู่เจ้าสมิงพราย ในเขต ต.ลำโรงใต้

รูปแบบการเดินทางประจำวันของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตสุขาภิบาลพระประแดง
Daily Journey Patterns of Manufacturing Labor in Prapradaeng Sanitary District

ภาพที่ 9 แสดงชั้นของน้ำบาดาล

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อ.ที่ปรึกษา รศ. เนตรนภิศ นาควิระ
อ.ที่ปรึกษาร่วม ผศ. ดวงพร เพศคุณ
นิสิต รัชนี้ ดิเรจิติโต

ที่มา: แผนที่ผนางจังหวัดสมุทรปราการ

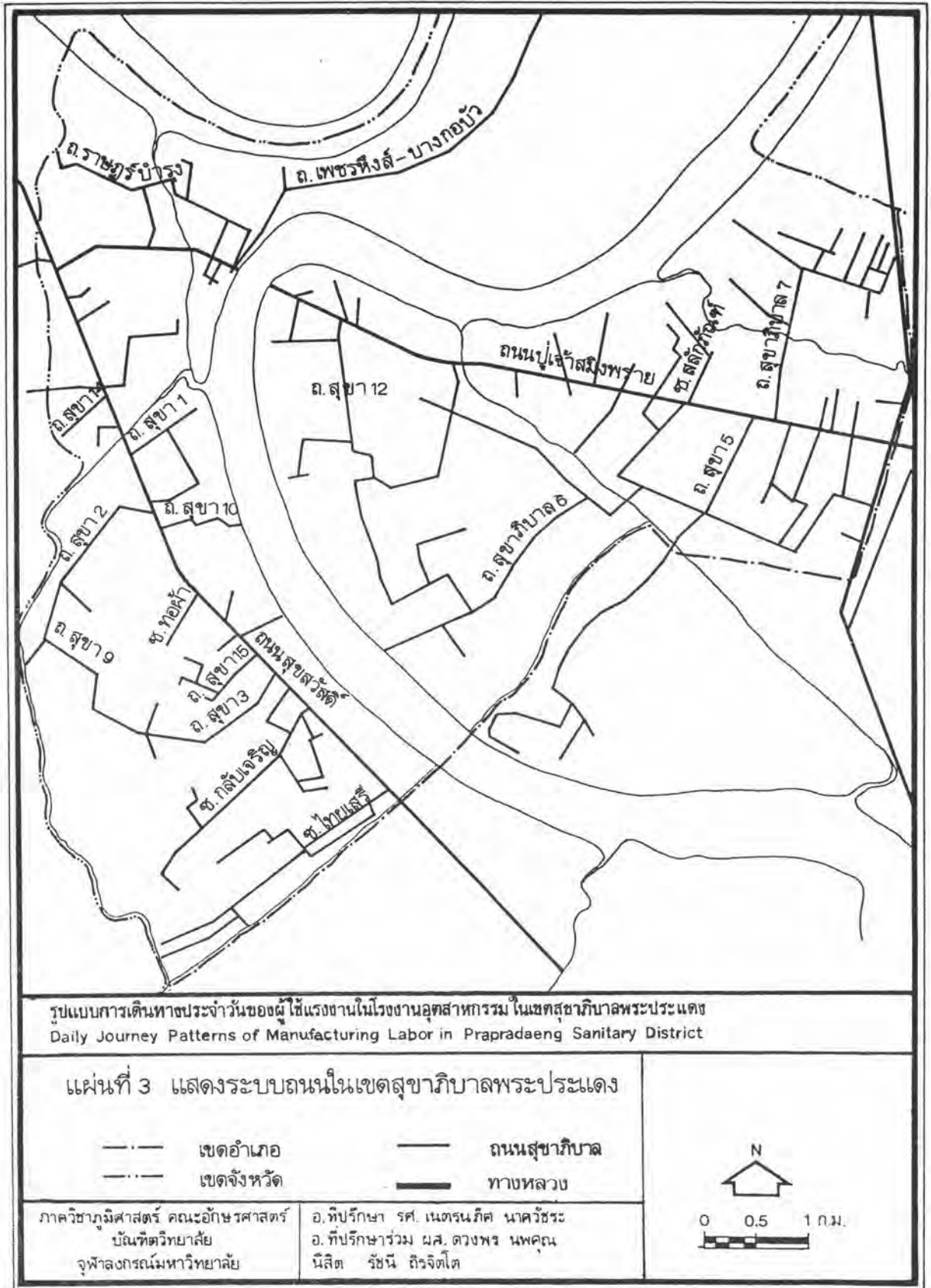
3.2 การสาธารณูปการ

1. ถนน เขตสุขาภิบาลพระประแดง มีถนนหลัก 2 สาย คือ
  - ถนนปู่เจ้าสมิงพราย ซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับถนนสุขุมวิทซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินสายตะวันออก และจุดขึ้นลงทางด่วนสายบางนา - ตราด, บางนา - ดินแดงมีความยาว 6.19 กิโลเมตร เป็นถนน 4 เลน เกาะกลางถนนกว้างด้านละ 1.2 เมตร ผิวจราจรกว้างด้านละ 6.50 เมตร ไหล่ทางกว้างด้านละ 2.00 เมตร
  - ถนนสุขสวัสดิ์ เริ่มจากวงเวียนใหญ่ จนถึงบ่อมพระจุลจอมเกล้า อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ความยาวของถนนที่อยู่ในเขต อ.พระประแดง ประมาณ 7 กิโลเมตร เกาะกลางถนนกว้าง 4 เมตร ผิวจราจรกว้างด้านละ 7.0 เมตร ไหล่ทางกว้างด้านละ 2.50 เมตร และมีจุดขึ้นลงของทางด่วนสาย ดาวคะนอง - บางนา (แผนที่ 3)

ปริมาณการจราจรบนถนนปู่เจ้าสมิงพรายและถนนสุขสวัสดิ์ เพิ่มขึ้นมากขึ้นทุกปี ในบางครั้งมีจำนวนมากจนทำให้เกิดความไม่สะดวก มีปัญหาการจราจร ตลอดจนอุบัติเหตุบนท้องถนนโดยเฉพาะช่วงทางแยกของถนนปู่เจ้าสมิงพรายต่อกับถนนสุขุมวิท จะมีปัญหาการจราจรติดขัดมากในช่วงเช้าและเย็นเป็นประจำ

2. รถไฟ เขตสุขาภิบาลพระประแดง อยู่ห่างจากสถานีรถไฟหัวลำโพงในรัศมี 10 กิโลเมตร โรงงานอุตสาหกรรมจึงสามารถใช้บริการรถไฟ โดยขนถ่ายทางรถยนต์อีกต่อหนึ่งได้

3. ทางน้ำ เขตสุขาภิบาลพระประแดงมีพื้นที่ตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจึงมีโรงงานอุตสาหกรรมส่วนหนึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำ เพื่อสะดวกในการขนส่งสินค้าหรือวัตถุดิบทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศและอยู่ห่างจากท่าเรือกรุงเทพฯ ในระยะทางที่สั้นที่สุดจาก ต.สำโรงใต้ ประมาณ 4 กิโลเมตรเท่านั้น ส่วนท่าเรือกรุงเทพฯ อยู่ลึกจากปากแม่น้ำประมาณ 27 กิโลเมตร ซึ่งการขนส่งทางน้ำจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การขนส่งด้วยวิธีอื่น ๆ และสามารถรับน้ำหนักได้มากกว่าด้วย

ที่มา: แผนที่ตัวเมืองกรุงเทพฯ

และที่ปลายถนนปู่เจ้าสมิงพราย ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอพระประแดง มีท่าเรือข้ามฟากเรือยนต์ให้บริการแก่ประชาชน และท่าแพขนานยนต์ 2 แห่ง รับส่งยานพาหนะข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเที่ยวละ 10 - 12 คัน ซึ่งช่วยประหยัดเวลาในการเดินทางติดต่อระหว่างสองฝั่งแม่น้ำ โดยไม่ต้องอ้อมกรุงเทพฯ ถ้าจะไปยังภาคใต้และภาคตะวันออก

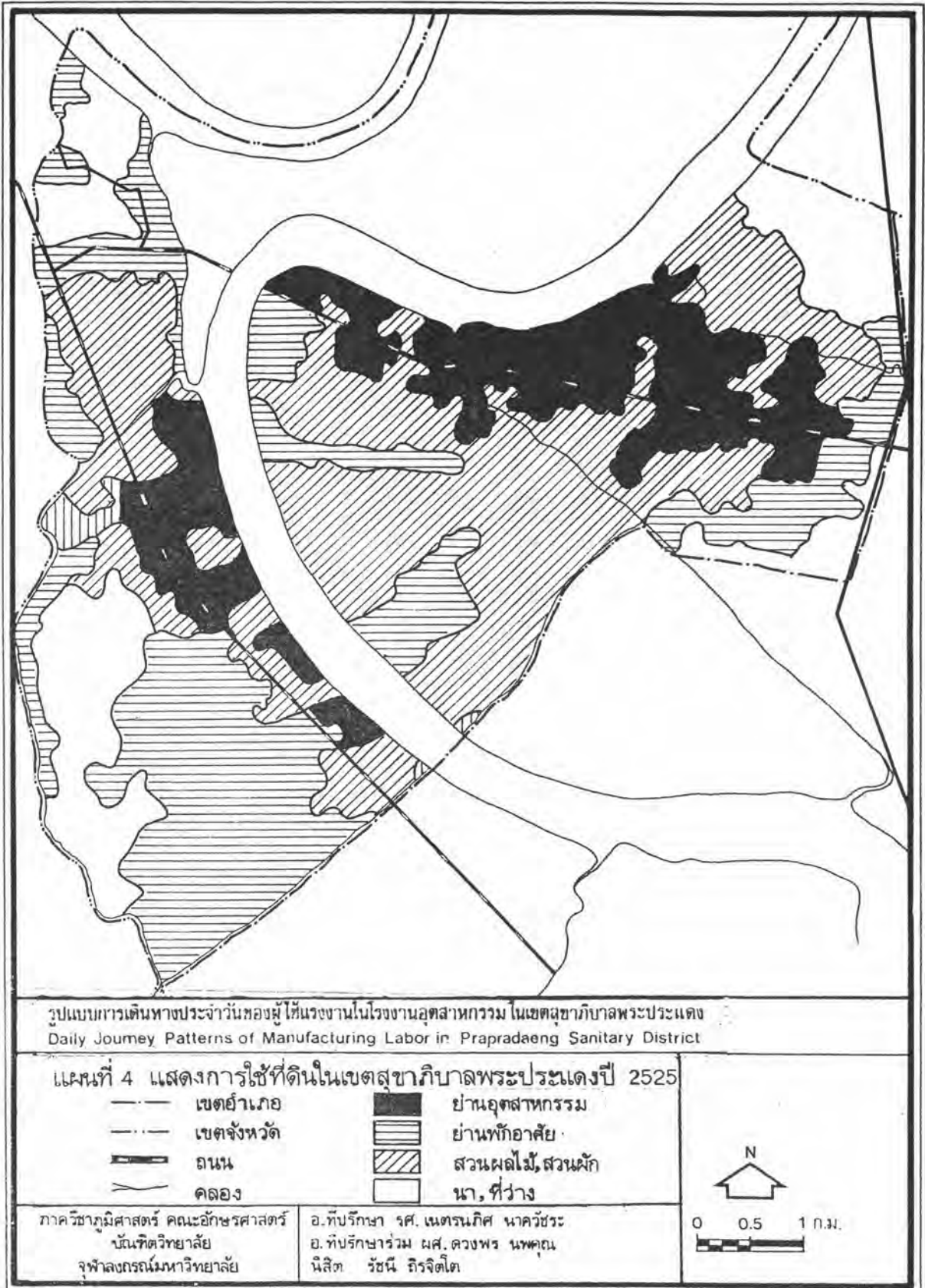
4. ทางอากาศ เขตสุขาภิบาลพระประแดง อยู่ห่างจากท่าอากาศยานดอนเมืองในรัศมี 30 กิโลเมตร (ศิริวรรณ ศิลาพัชรินทร์ 2522 : 73)

4. การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของเขตสุขาภิบาลพระประแดงไม่ต่างจากพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพฯ อื่น ๆ โดยเขตสุขาภิบาลพระประแดงซึ่งตั้งอยู่ในรัศมีประมาณ 10 กิโลเมตร จากศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเดิมซึ่งเป็นทุ่งนาและสวน เป็นโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัยโดยปราศจากการควบคุมและการวางแผน และมีประเภทการใช้ที่ดินที่สำคัญดังนี้

4.1 การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งเดิมเป็นลักษณะการใช้ที่ดินหลักของพื้นที่ ทั้งในรูปของที่นา สวนผลไม้ และสวนผัก ปรากฏอยู่ในเขตสุขาภิบาลพระประแดงโดยทั่วไป แต่ในปัจจุบันได้ลดความสำคัญลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณสองข้างถนนปู่เจ้าสมิงพรายและถนนสุขสวัสดิ์ ซึ่งเดิมเป็นสวนได้เปลี่ยนสภาพเป็นโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเห็นเด่นชัด นอกจากนั้นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมจำนวนมากในปัจจุบัน ได้กลายเป็นที่กร้างถูกปล่อยปละละเลยมิได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควรทั้งที่นาและที่สวน พืชสวนที่ปลูกในบริเวณนี้ได้แก่ มะพร้าว หมาก กล้าย ส้ม มะนาวสวนสวนผักมีปลูกเล็กน้อยที่ ต.บางพิง (แผนที่ 4)

4.2 การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นจะมีอยู่ในบริเวณสองข้างถนนและเขตชุมชนต่าง ๆ ได้แก่ บริเวณถนนสุขสวัสดิ์ และถนนปู่เจ้าสมิงพราย บริเวณชุมชนซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ บริเวณวัดบางหัวเสือ วัดแหลม วัดบางหญ้าแพรก วัดสำโรงใต้ และวัดโยธินประดิษฐ์ เป็นต้น การเติบโตของย่านที่พักอาศัยได้รับอิทธิพลจากความเจริญ

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน

ของ 2 พื้นที่คือ อิทธิพลของเขตเทศบาลพระประแดง (ต.ตลาด) ซึ่งมีบริการต่าง ๆ ทางสาธารณูปการที่สะดวกย่านที่พักอาศัยเพิ่มมากขึ้นในบริเวณถนนนครเขื่อนขันธ์ และเมื่อการขยายตัวของเขตเทศบาลถึงจุดอ้อมตัวก็ขยายเข้าสู่เขตสุขาภิบาลพระประแดง ทำให้การเติบโตของย่านที่พักอาศัยบริเวณ ต.บางพิง และ ต.บางครุ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตติดต่อกับเขตเทศบาลพระประแดงขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ส่วนอิทธิพลของพื้นที่อีกแห่งนั้นเป็นผลมาจากการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้การขยายตัวของย่านที่พักอาศัยในบริเวณ ต.สำโรงใต้ ต.บางหญ้าแพรก และ ต.บางหัวเสือ ซึ่งเป็นเขตติดต่อเพิ่มมากขึ้นในรูปของบ้านจัดสรร เช่น หมู่บ้านสวนมทาวงษ์ หมู่บ้านศรีสกุล หมู่บ้านสยามพัฒนา และหมู่บ้านไทยสมุทร โดยการเพิ่มของจำนวนบ้านในเขตสุขาภิบาลพระประแดงเพิ่มสูงตั้งแต่ในช่วง ปี พ.ศ. 2510 - 2512 และอัตราเพิ่มสูงมากในช่วงปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเพิ่มของจำนวนบ้านในเขตสุขาภิบาลพระประแดง ในช่วงปี พ.ศ. 2510 - 2530

ปี	จำนวนบ้าน	อัตราเพิ่ม (%)
2510	5,934	-
2520	14,986	152.54
2530	31,738	107.11

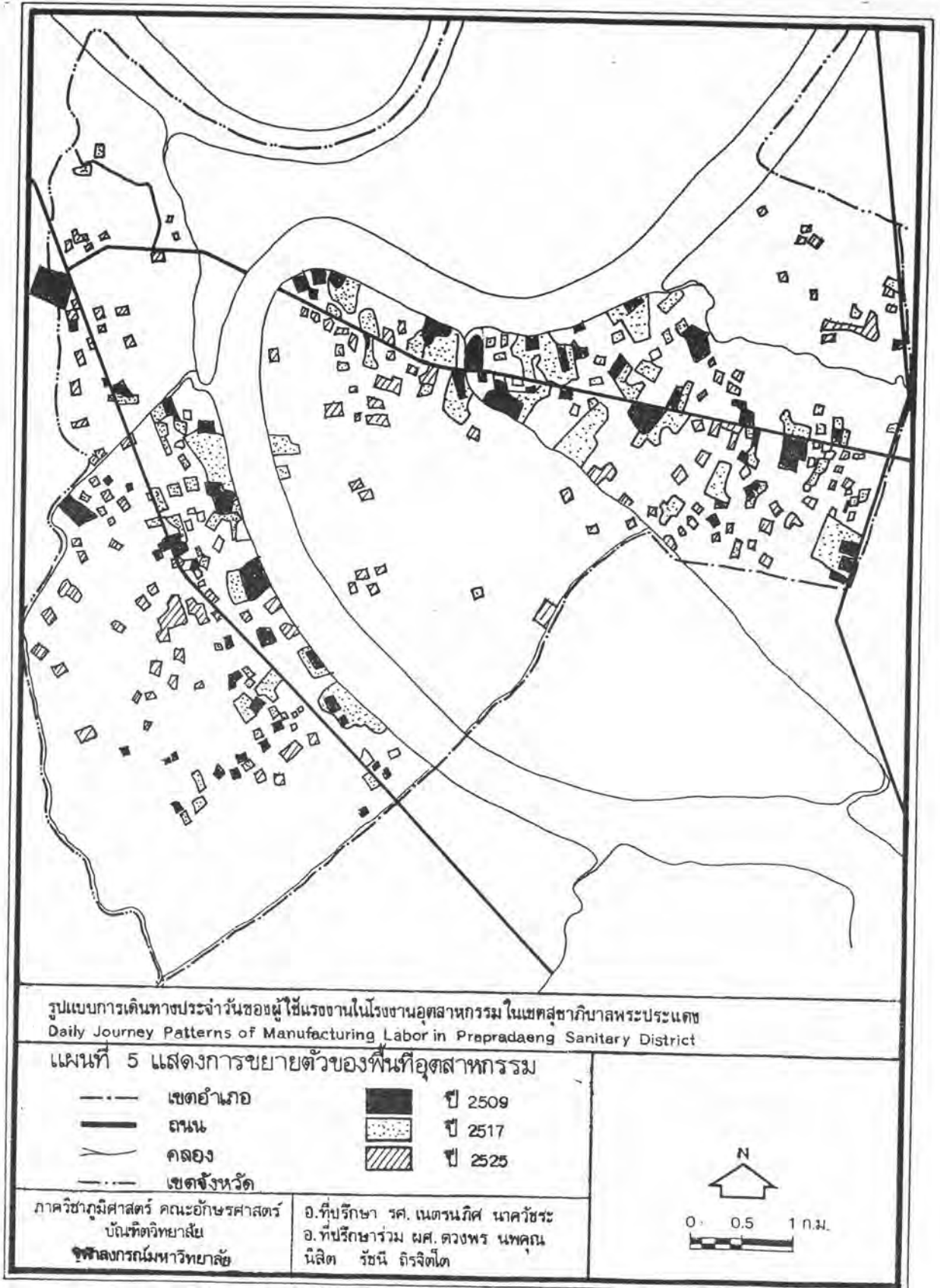
ที่มา : แผนกทะเบียนราษฎร ที่ว่าการ อ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ

นอกจากอิทธิพลของการขยายตัวเมืองของเขตเทศบาลพระประแดงและกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้ย่านที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีผลจากการเพิ่มประชากร และแรงงานไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมทำให้ความต้องการที่พักอาศัยของคนงานที่เพิ่มมากขึ้น เพราะโรงงานจัดบ้านพักให้แก่คนงานเพียงบางส่วนเท่านั้น ดังนั้นคนงานที่ไม่มีที่พักอาศัยในโรงงาน หรือมีครอบครัวก็จะหาที่อยู่อาศัยใกล้กับโรงงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมาทำงาน ที่พักอาศัยคนงานจึงเพิ่มมากขึ้นพื้นที่ซึ่งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเพิ่มมากขึ้นที่ ต.สำโรงใต้ ซึ่งมีโรงงานมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

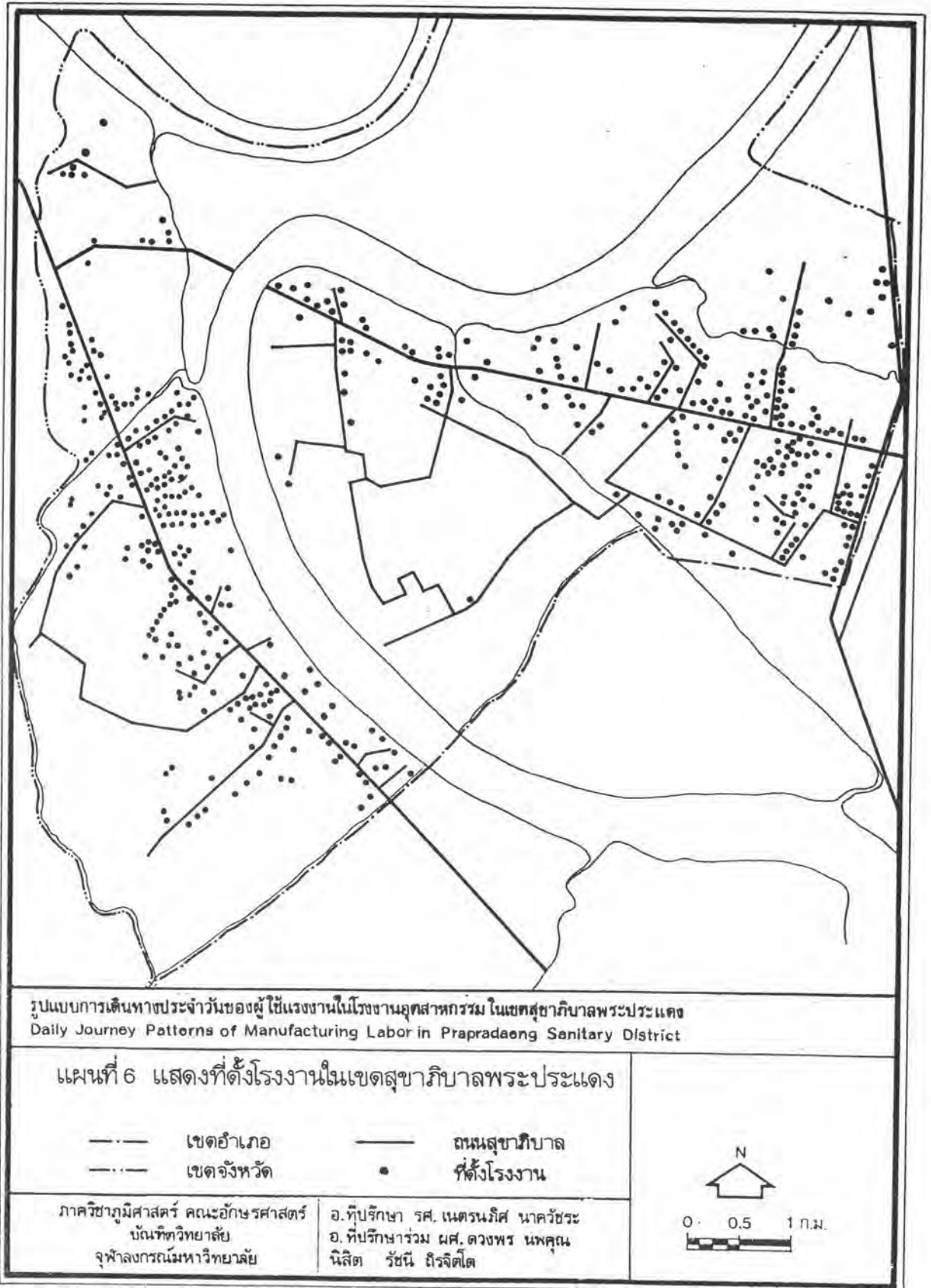
ในเขตสุขภาพพระประแดง สภาพบ้านพักที่คนงานอยู่อาศัยบางแห่งมีลักษณะทรุดโทรม มีเนื้อที่ขนาดเล็กอยู่ท่ามกลางกองขยะและน้ำคร่ำ ในสภาพของแหล่งเสื่อมโทรมขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป

4.3 การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่สำคัญในเขตสุขภาพพระประแดง ซึ่งมีโรงงานทั้งสิ้น 850 โรงงาน โดยกระจายอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ดังนี้ ต.สำโรงใต้ 396 โรง ต.บางหญ้าแพรก 38 โรง ต. บางหัวเสือ 2 โรง ต.บางพึ่ง 119 โรง ต.บางครุ 185 โรง และตำบลบางจาก 110 โรง (แผนที่ 5) โดยทำเลซึ่งมีอุตสาหกรรมรวมตัวกันหนาแน่นปรากฏอยู่ในบริเวณถนนสายหลัก 2 สาย คือ ถนนปู่เจ้าสมิงพราย และถนนสุขสวัสดิ์ นอกจากนี้จะกระจายอยู่ตามตรอกซอยที่มีการคมนาคมสะดวกบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งปะปนอยู่กับบ้านที่พักอาศัยและพื้นที่เกษตรกรรม (แผนที่ 6)

จุดศูนย์ถ่วงของโรงงานอุตสาหกรรม หรือจุดกึ่งกลางเฉลี่ยของโรงงานในเขตสุขภาพพระประแดง มีอยู่ 2 แห่ง เนื่องจากย่านอุตสาหกรรมตั้งอยู่ทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำ โดยโรงงานซึ่งตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา จะมีจุดศูนย์ถ่วงอยู่ที่บริเวณปากซอยสลักกัณฑ์ที่ ต. สำโรงใต้ ส่วนจุดศูนย์ถ่วงของโรงงานทางฝั่งขวาของสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่บริเวณซอยวัดครุนอก ต.บางครุ และจุดศูนย์ถ่วงร่วมของสองฝั่งแม่น้ำอยู่บริเวณ ต.บางหัวเสือ ทั้งนี้คำนวณโดยใช้ Mean Centre Gravity Model (ศิริวรรณ ศิลาพัชรินทร์ 2521 : 111) จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาและบทวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของย่านอุตสาหกรรมในเขตสุขภาพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา : ปี 2509, 2517 ศิริวรรณ สีลาพัชรนันท์
ปี 2525 กรมแผนที่ทหาร

ที่มา: ศิริวรรณ ศิลพัชรพันธ์

4.4 การใช้ที่ดินเพื่อให้บริการ เขตสุขภาพภิบาลพระประแดงมีบริการที่ตอบสนอง
กิจกรรมอุตสาหกรรมและชุมชน ดังนี้คือ

- ธนาคารพาณิชย์ มีจำนวน	15	แห่ง
- การขนส่งสินค้าและคลังสินค้า	42	แห่ง
- การซ่อมรถยนต์	27	แห่ง
- การช่าง เหมาก่อสร้าง	106	แห่ง
- ท่าเรือ	2	แห่ง
- แพขนานยนต์	2	แห่ง
- การรักษาพยาบาล	7	แห่ง
- สถาบันการศึกษาของรัฐบาลและ เอกชน	59	แห่ง
- วัด	38	แห่ง
- มัสยิด	1	แห่ง
- ศาลเจ้าจตุทะ เบียนตามกฎเสนาบดี ฯ	2	แห่ง
- มูลนิธิ	5	กลุ่ม
- สมาคม	30	กลุ่ม
- หน่วยดับเพลิง	2	แห่ง
- โรงภาพยนตร์	4	โรง
- โรงแรม	6	แห่ง
- ที่ทำการไปรษณีย์	2	แห่ง
- สถานเดินร่ำ ไนท์คลับ	97	แห่ง
- โรงน้ำชา	1	แห่ง
- ร้านอาหารมีดนตรี คาเฟ่	13	แห่ง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ

จากสภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมา ส่งผลต่อราคาที่ดินในแต่ละประเภท ซึ่งราคาที่ดินที่มีราคาสูงจะอยู่บริเวณ 2 ข้าง ถนนปู่เจ้าสมิงพราย และถนนสุขสวัสดิ์ จากการศึกษา ราคาปานกลาง เพื่อเสียภาษีอากร ราคาไร่ละ 4,000,000 บาท (ที่ดินติดถนน ข้างละ 40 เมตร)

ส่วนราคาที่ดินตามถนนซอย ราคาจะลดลงตามระยะทางที่ห่างจากถนนใหญ่ออกไป ซึ่งที่ดินในบริเวณที่ห่างจากถนนใหญ่ในปัจจุบันมีนักลงทุนเข้าไปปลูกสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แม้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ก็ตาม แต่เนื่องจากราคาที่ดินยังถูกกว่าแถบถนนสายหลัก (ที่มา : ที่ว่าการอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ)

5. ขนาดและการเพิ่มของประชากร

ในปี พ.ศ. 2530 เขตสุขาภิบาลพระประแดงมีประชากรทั้งสิ้น 129,900 คน โดยเป็นประชากรเพศชายจำนวน 63,657 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 และประชากรเพศหญิงจำนวน 66,243 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ทั้งนี้การกระจายของประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในตำบลลำโรงใต้ รองลงมาได้แก่ตำบลบางพึ่ง เนื่องจากมีจำนวนโรงงานตั้งอยู่มากในพื้นที่นี้จึงเป็นพลังดึงดูดการย้ายถิ่นของประชากรให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าตำบลอื่น ๆ ดังข้อมูลแสดงจำนวนประชากรจำนวนบ้าน และจำนวนโรงงาน ของเขตสุขาภิบาลพระประแดงตามสถิติเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2530 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากร จำนวนบ้าน และจำนวนโรงงานของ เขตสุขาภิบาล
พระประแดง ปี 2530

ชื่อตำบล	จำนวนประชากร			จำนวนบ้าน	จำนวนโรงงาน
	ชาย	หญิง	รวม		
ลำโรงใต้	22,681	24,211	46,892	12,093	396
บางหัวเสือ	3,441	3,397	6,838	1,665	2
บางหญ้าแพรก	8,463	8,345	16,808	2,335	38
บางพึ่ง	12,183	13,086	25,269	6,729	119
บางครุ	9,862	10,088	19,950	4,786	185
บางจาก	7,027	7,116	14,143	3,830	110
รวม	63,657	66,243	129,900	31,038	850

ที่มา : แผนกทะเบียนราษฎรที่ว่าการ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

ในเขตตำบลที่มีจำนวนโรงงานน้อยกว่า ก็จะมีจำนวนการเพิ่มของประชากรน้อยกว่าด้วย
เช่น ตำบลบางหญ้าแพรก และตำบลบางหัวเสือ ดังข้อมูลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการเพิ่มจำนวนประชากรในเขตสุขาภิบาลพระประแดง ปี พ.ศ. 2520 และ 2530

ตำบล	จำนวนประชากร		อัตราเพิ่ม
	ปี 2520	ปี 2530	
สำโรงใต้	30,013	46,892	56.24
บางหัวเสือ	5,145	6,838	32.91
บางหญ้าแพรก	11,130	16,808	51.02
บางพึ่ง	18,839	25,269	34.13
บางครุ	12,072	19,950	65.26
บางจาก	8,994	14,143	57.25
รวม	86,193	129,900	50.71

ที่มา : แผนกทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในเขตสุขาภิบาลพระประแดง เกิดจากการอพยพย้ายถิ่นเข้าสูงกว่าการอพยพออก ทั้งนี้จำนวนการเพิ่มของประชากรจากการย้ายถิ่นเข้านี้เห็นว่าสูงกว่าจำนวนการเกิดด้วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วจำนวนประชากรที่ย้ายเข้านี้มีจำนวนสูงมากกว่าตัวเลขจากสถิติที่แจ้งย้ายเข้าจริงอย่างมาก เพราะคนงานที่ย้ายมาจากต่างจังหวัดที่มาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอีกจำนวนมากที่ไม่ได้แจ้งการย้ายเข้าที่ สำนักทะเบียนราษฎร ทำให้ข้อมูลต่ำกว่าความเป็นจริง (ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์ 2522 : 112)

ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2530 ความหนาแน่นของประชากรในเขตสุขาภิบาลพระประแดงได้เพิ่มจาก 2514 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็น 3,788 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งความหนาแน่นของประชากรจะสูงและเพิ่มขึ้นสูงในเขต ต.บางพึ่ง ต.บางครุ และต.สำโรงใต้

ดังตารางที่ 5 เนื่องจากเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายเขตความเจริญของกรุงเทพมหานคร และเป็นเขตที่มีจำนวนโรงงานเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่

ตารางที่ 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรในเขตสุขาภิบาลพระประแดง

ตำบล	ความหนาแน่น (คนต่อตารางกม.)		การเพิ่มความหนาแน่น
	ปี 2520	ปี 2530	
ลำโรงใต้	2,928	4,531	1,603
บางหัวเสือ	1,433	1,905	472
บางหญ้าแพรก	2,195	3,315	1,120
บางพิง	4,893	6,563	1,670
บางครุ	3,064	5,063	1,999
บางจาก	1,201	1,888	687
รวม	2,514	3,788	1,274

ที่มา : แผนกทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ